

Workshops

Lesgeven over de Holocaust is gecompliceerd. De Tweede Wereldoorlog en de Holocaust liggen tachtig jaar achter ons, maar zijn zeer actueel. De wereld zoals we die vandaag kennen is voor een belangrijk deel getekend door dit verleden.

Programma

- 9:45u Voor reizigers met openbaar vervoer: vertrek pendelbus vanaf het station in Assen naar het Herinneringscentrum Kamp Westerbork*
- 10:00u Start ontvangst bij Herinneringscentrum Kamp Westerbork
- 10:30u Opening dag
- kort welkom door Bertien Minco, directeur Herinneringscentrum Kamp Westerbork
 - kort welkom door Marjan de Groot, voorzitter VGN
 - Holocausteducatie anno 2025 door Marc van Berkel, hoogleraar Holocausteducatie Radboud Universiteit
 - Gesprek met rabbijn en schrijver Lody B. van de Kamp
- 12:00u Lunch
- 13:00u Workshop ronde 1 op diverse locaties - wordt op de dag zelf bekend gemaakt**
- 14:00u Einde workshop ronde 1 - tijd voor de wissel
- 14:15u Workshop ronde 2 op diverse locaties - wordt op de dag zelf bekend gemaakt**
- 15:15u Einde workshop ronde 2
- 15:30u Afsluiting in de grote zaal met een kort theaterstuk van Roestvrij Theater over "Anne en de anderen"
- 16:00u Napraten
- 16:10u Voor reizigers met openbaar vervoer: vertrek pendelbus vanaf het museum naar het station in Assen
- Kosten: Voor docenten: E 75,- , voor studenten E 25,-. Inclusief lunch

* kijk uit naar de speciale pendelbus van het museum op de parking van het busstation van Assen

** wijzigingen onder voorbehoud, workshops kunnen niet doorgaan bij te weinig inschrijvingen zijn of door omstandigheden

Workshops

Daniëlle van der Meer

is adviseur Adviespunt en inhoudelijk medewerker voor Stichting School en Veiligheid. Ook was zij projectleider educatieve projecten bij de Anne Frank Stichting.

Dialoog in de klas

In de samenleving hebben we continu te maken met maatschappelijke spanningen en heftige gebeurtenissen die onszelf en de leerlingen of studenten raken. De effecten daarvan stoppen niet bij de voordeur van de school. De polarisatie tussen groepen in de samenleving komt de school binnen en jongeren voelen zich gedwongen om stelling te nemen. De spanning in de klas is voelbaar, waardoor de dialoog onder druk komt te staan. Jongeren verkondigen soms denkbeelden die botsen met kernwaarden van de democratie of docent. Dit kan ook het geval zijn bij het lesgeven over de Holocaust anno nu. Het vraagt veel van docenten om dit te begeleiden. In deze workshop krijgt de docent handvaten voor het voeren van dit soort lastige gesprekken: de docent als regisseur van de dialoog in de klas. De workshop vormt een eerste aanzet om de docent te ondersteunen door middel van het gereedschap en het vertrouwen om spanningen in de klas op een professionele manier te benaderen en voeding te geven aan dialoog in de klas. Juist in de spanning, als gevolg van polarisatie tussen groepen, liggen lessen verborgen voor jongeren.

Deze workshop maakt deel uit van het scholingsaanbod van Stichting School en Veiligheid.

Koen Henskens

Lerarenopleider en vakdidacticus Geschiedenis aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Al 20 jaar verzorgt hij workshops en lezingen rondom activerende didactiek via de stichting Actief Historisch Denken.

Activerende didactiek in Holocausteducatie

In deze workshop zetten we activerende didactiek in om samen te bekijken hoe leerlingen kunnen leren over de Holocaust op zowel concreet-persoonlijk als abstract-statistisch niveau. Van de kleine persoonlijke geschiedenissen over de vervolging, naar de meer abstracte wereld van aantallen slachtoffers en de organisatie van het grote - door nazi's opgetuigde systeem - om de Holocaust uit te voeren. In de workshop maken we de abstracte geschiedenis concreet, door in en uit te zoomen en te kijken wat de plek van Kamp Westerbork was in het systeem van de Jodenvervolging en in de levensverhalen van slachtoffers en daders.

Workshops

Hans Wallage

is docent aan de Universiteit van Amsterdam op het gebied van Joodse geschiedenis en onderzoeker antisemitisme bij het CIDI.

Antisemitisme

De verschrikkelijke beelden uit de oorlog in het Midden-Oosten hebben het afgelopen jaar ook de klaslokalen in Nederland bereikt. Dit roept begrijpelijkerwijs sterke emoties, frustratie en moedeloosheid op bij zowel studenten als docenten die zich op de een of andere manier betrokken voelen. Tegelijkertijd heeft deze situatie geleid tot een toename van vooroordelen, complottheorieën en haat tegenover klasgenoten of docenten met een Joodse achtergrond.

Tijdens deze workshop deelt Wallage zijn inzichten over de complexe en dynamische aard van antisemitisme. Hij biedt zowel een historische context als een juridisch kader, zodat docenten en studenten in de klas inzicht krijgen in de grens tussen legitieme kritiek op Israël en antisemitisme.

Uitgangspunt van de workshop is het zich inzetten voor het bevorderen van een respectvolle en veilige leeromgeving.

Patrick Prinsen

is educator bij het Herinneringscentrum Kamp Westerbork. Hij begeleidt jaarlijks duizenden scholieren in de educatieve programma's van het Herinneringscentrum Kamp Westerbork en verzorgt rondleidingen op maat

Kamp Westerbork bevrijd?

'Zo veel licht kunnen de ogen na twaalf jaren duisternis niet zomaar verdragen,' schreef Hans Bial (1911) in het voorjaar van 1945. Sinds 1933 had hij de vervolging door de nazi's ervaren, en kwam uiteindelijk als Duits-Joodse vluchteling naar Nederland. In het doorgangskamp Westerbork werd hij chef van de cartotheek. Vanuit deze positie was hij in staat een dagboek bij te houden, vaak gericht aan zijn al gedeporteerde geliefde Hetty.

Op 12 april 1945 werd kamp Westerbork bevrijd, één maand later op 12 mei 1945 volgde de aantekening in zijn dagboek 'Hetty is dood!'

De dagboek aantekeningen van Bial geven ons een goed beeld van de laatste maanden in kamp Westerbork. Aan de hand van het dagboek, ooggetuigenverslagen en bronnen uit onze collectie gaan we dieper in op de bevrijding van kamp Westerbork. En op de betekenis van de bevrijding voor de oud-gevangenen van kamp Westerbork. Hoe bouw je opnieuw je leven en gemeenschap op wanneer alles wat je dierbaar is, je is afgenomen?

Workshops

Christiaan Ruppert

promoveerde in 2017 op zijn proefschrift *Eindelijke 'Restitutie'. De totstandkoming van Nederlandse akkoorden over Joods oorlogsteegoeden.*

De praktijk van de teruggave van de Joodse oorlogsteegoeden

Het is een schrijnende scène in de veelbekeken televisieserie 'De Joodse Raad'.

Het moment waarop na de bevrijding een Joodse overlevende geconfronteerd wordt met de onmogelijkheid gestolen bezittingen terug te krijgen en 'achterstallige' belastingen moet afdragen.

Joodse burgers werden tijdens de bezetting gedwongen hun bezittingen af te staan aan Duitse roofinstanties: geld, juwelen en andere roerende goederen, huizen, levensverzekeringsspolissen, banktegoeden. Na de oorlog traden bewindvoerders op voor de 'afwezige joden'. Vaak waren dit familieleden of mensen die aangezocht waren door de familie. Doordat de Nederlandse overheid zich op afstand hield vormde het rechtsherstel en moeizaam en buitengewoon pijnlijk proces. In deze workshop wordt de praktijk van het Nederlandse rechtsherstel belicht.

Yvonne Bouw

is docent geschiedenis/maatschappijleer aan Scholengemeenschap Marianum in Groenlo en hoofdredacteur van Bouwstenen Geschiedenis.

Firien Dubben

is directeur van Stichting Humanasium en projectleider van Bouwstenen Mens & Maatschappij.

Waar ga jij voor staan?

Aan de hand van primaire bronnen en activerende werkvormen nemen we docenten mee in een persoonlijk levensverhaal over de Jodenvervolging (onderzoeksles) en het systeem dat die vervolging en de moord (Holocaust) mogelijk maakte (college).

Door leerlingen zelf onderzoek te laten doen naar bronnen en hun kennis te vergroten en verdiepen vanuit de perspectieven 'identiteit' en 'moreel oordelen' raken we de vraag die centraal staat: waar ga jij voor staan? De leerlingen zijn, zowel in het persoonlijke deel met de historische persoon als in het grote geheel (het college), beschouwer van wat er gebeurde, met steeds in hun achterhoofd: Wat zou ik willen dat ik zou doen (zou ik het durven)? of Wat zou ik kunnen doen?

De Holocaust was niet onvermijdelijk en vond plaats omdat mensen, groepen en landen ervoor kozen om te handelen of juist niet te handelen. Wat deden mensen wel en niet in de diverse fasen van uitsluiting, vervolging, deportatie, genocide?

Workshops

In ons hoofd zijn we altijd de held, maar dat gaat niet vanzelf. Het doel is om daar bewust van te worden én het belang van 'opstaan' in beeld te krijgen. Dit biedt leerlingen ruimte om kritisch na te denken over vooronderstellingen die zij wellicht hebben en hierover met anderen in gesprek te gaan, waardoor ze een beter begrip krijgen van de wereld van nu.

De workshop is direct toepasbaar in de eigen lespraktijk van zowel het vmbo als havo/vwo in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Deelnemers aan deze workshop krijgen concreet toepasbare activerende lesinhoud en -materiaal mee voor gebruik in de klas. (voor leerlingen 2/3vmbo en 3havo/vwo).

Tessa Bouwman

is als digitaal conservator verbonden aan het Herinneringscentrum Kamp Westerbork.

José Martin

is coördinator 'Een naam en een Gezicht' bij het Herinneringscentrum Kamp Westerbork.

Beiden werken ze intensief aan het digitaal toegankelijk maken van de collectie van Kamp Westerbork: Westerbork Digitaal

Workshop "Westerbork Digitaal: zoeken in onze digitale collecties"

In 2024 lanceerden we ons digitale collectieplatform Westerbork Digitaal. Dit platform biedt de mogelijkheid om met primaire bronnen te werken en zelf onderzoek te doen naar de ervaringen van de vervolgdgen uit de Holocaust. Hiermee maken we een belangrijk deel van ons erfgoed toegankelijk voor het grote publiek én onderwijsprofessionals. Tijdens deze interactieve workshop nemen zoekspecialist en collectiemedewerker José Martin en digitaal conservator Tessa Bouwman je mee in de (zoek)mogelijkheden van het platform. Daarna ga je zelf aan het werk: in groepen ga je op zoek naar geschikte bronnen voor een lesmodule rondom een specifiek thema, zoals bijvoorbeeld "cultureel leven in kamp Westerbork", of "aankomst en vertrek", die vervolgens onderling worden gepresenteerd. Samen bekijken we welke modules door ons team educatie kunnen worden doorontwikkeld voor LessonUp.

Aan het einde van de workshop heb je een aantal praktische handvaten voor het zoeken in de digitale collecties, ontvang je een selectie bronnen en maken we ook graag ruimte voor feedback: hoe kunnen we het platform nog beter laten aansluiten bij jouw behoeften in het onderwijs?

Deelnemers aan deze workshop wordt verzocht zelf een laptop of tablet mee te nemen.

Workshops

Lody B. van de Kamp en Saïd Bensellam

zijn sinds 2010 actief als duo voor een open samenleving. Samen ontwikkelen ze diverse projecten en schoolprogramma's, met als doel het vergroten van de weerbaarheid van jongen en het stimuleren van dialoog in een polarisende samenleving. Rabbijn en schrijver Lody B. van de Kamp deelt zijn ervaringen en inzichten in het contact met jonge mensen en schoolbezoeken.

Sipke Witteveen

coördinator Landelijk Steunpunt Gastsprekers WOII - heden. Hij werkt tijdens deze workshop samen met:

Thijs van Rees

zoon van een concentratiekampoverlevende) &

Sanneke Kats

dochter van een onderduikoverlevende.

Saïd en Lody

Rabbijn en schrijver Lody B. van de Kamp en Saïd Bensellam zijn sinds 2010 actief als duo voor een open samenleving. Samen ontwikkelen ze diverse projecten en schoolprogramma's, met als doel het vergroten van de weerbaarheid van jongen en het stimuleren van dialoog in een polarisende samenleving. Lody B. van de Kamp deelt zijn ervaringen en inzichten in het contact met jonge mensen en schoolbezoeken.

“Vanaf dag één - 7 oktober 2023 - en alles wat er daarna en tot nu toe is gebeurd, zijn Saïd & Lody, dwars door het oorlogsgebeuren in Israël, Gaza, Palestina en Libanon heen, dwars door confrontaties in ons eigen land heen, naar scholen geweest. Zoveel scholen, zoveel klassen, zoveel leerlingen. Primair onderwijs, het voortgezet onderwijs, het MBO. Nog nooit, ook niet één keer, zij wij tegengekomen dat wij het verhaal van de Holocaust niet konden bespreken. Iedere keer opnieuw hangen de studenten aan onze lippen. Zouden wij dan toch de verkeerde scholen bezoeken? Zeg het maar.”

Aan het woord is rabbijn en schrijver Lody B. van de Kamp. In aansluiting op zijn bijdrage in het plenaire programma gaat hij in deze workshop met docenten in gesprek en vertelt over De Saïd & Lody Methodiek.

Holocausteducatie 2.0 – Ervaringen van de jongere Joodse generatie, Een workshop van het Landelijk Steunpunt Gastsprekers WOII-Heden.

In deze workshop ervaar je de kracht van de jongere generatie Joodse gastsprekers als levende bron. Nabestaanden die weten hoe de Holocaust 'voelt' (doorwerkt) delen hun ervaringen over het leven ná de oorlog. De moeder van Thijs (1915) overleefde meerdere concentratiekampen. De vader van Sanneke (1976) overleefde door onder te duiken. Hoe werkt dat door in een Joods gezin?

In gesprek met Thijs en Sanneke ontdek je hoe deze jongere generatie Joden zélf omgaat met de Holocaust. Een levende bron in de klas: ervaar wat zo'n ontmoeting met je doet en hoe je dit kunt inzetten voor je leerlingen. Het Landelijk Steunpunt Gastsprekers is onderdeel van Herinneringscentrum Kamp Westerbork.

Workshops

Garage TDI Jeugdtheater

met een theaterworkshop en een kort theaterstuk, onderdeel van Theater of Remembrance/Theater na de Dam

Achter de façade

De vooropleiding van Garage TDI Jeugdtheater werkt dit jaar in het kader van Theatre of Remembrance met een grotere groep jonge spelers en in samenwerking met het Noord Nederlands Orkest (NNO) aan de voorstelling 'Achter de façade'. De voorstelling is het resultaat van een intensief onderzoeksproces, waarbij de makers samen met de spelers de verhalen van de kampgevangenen zorgvuldig hebben bestudeerd. De samenwerking tussen jonge theatermakers en professionele musici verbeeld enkele verhalen van de slachtoffers en de gebeurtenissen in het kamp op de historische locatie van Kamp Westerbork.

Achter de façade is een voorstelling die de verhalen van de mensen vertelt die tijdens de Tweede Wereldoorlog in Kamp Westerbork gevangen werden gehouden. Het doorgangskamp op de Drentse hei was van 1942 tot 1945 het verzamelpunt voor meer dan 107.000 Joden, Sinti en Roma die vanuit hier naar de vernietigingskampen in het Oosten werden gedeporteerd. Van hen werden er 102.000 vermoord.

Kamp Westerbork was uniek vanwege de schijnwerkelijkheid die er werd gecreëerd: hoewel de gevangenen van het kamp in sommige opzichten een 'normaal' leven leken te kunnen voortzetten, was het leven er getekend door angst en de onzekerheid van het naderende transport. Te midden van dit rookgordijn, klonk muziek. 'Achter de façade' reflecteert op deze dualiteit en laat enkele verhalen van Westerbork herleven.

Na afloop van de voorstelling zullen de makers een inkijkje geven in het maakproces van 'Achter de façade'. De spelers zelf komen ook aan het woord over hun ervaringen. In het nagesprek zal ruimte zijn voor vragen, alsook voor het bespreken van gedachten over herdenken anno 2025 verzamelen en bespreken.